

(सर्व कायदेशीर अथवा न्यायालयीन विवादासाठी या आदेशाचा इंग्रजी अनुवाद अधिग्राह्य धरण्यात येईल.)

वनजमिन-नागपूर

वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत कलम २ (ii) व २ (iii) अन्वये नागपूर जिल्ह्यातील गोरेवाडा येथे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे प्राणीसंग्रहालय स्थापन करण्यासाठी ५६४.०० हेक्टर वनक्षेत्र वळतेकरणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन आदेश क्रमांक : एफएलडी- ३४१५/ प्र.क्र.२५५/ भाग-१/ फ-१०

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- २१/०६/२०१७.

वाचा :-

- १) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचे पत्र क्र.डेस्क-१७/एनसी/१/आयडी-/७७९/१६-१७, दिनांक २२/०७/२०१६.
- २) महसूल व वन विभाग, महाराष्ट्र शासनपत्र समक्रमांक, दिनांक २९/०७/२०१६.
- ३) पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.एफ.नं.८-२५/२०१६-एफसी, दिनांक ०८/०६/२०१७.
- ४) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचे पत्र क्र.कक्ष-१७/एनसी/आरएस-१/आयडी-१२४५७ (४७)/६८१/१७-१८, दिनांक १४/०६/२०१७.
- ५) पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.एफ.नं.८-२५/२०१६-एफसी, दिनांक २०/०६/२०१७.
- ६) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचे पत्र क्र. डेस्क-१७/एनसी/१/आयडी-२१६९/७२५, दिनांक २१/०६/२०१७.

आदेश :-

ज्याअर्थी, अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी विभागीय व्यवस्थापक, गोरेवाडा प्रकल्प, महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ लि., नागपूर यांच्याकडून प्राप्त झालेला वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत कलम २ (ii) व २ (iii) अन्वये नागपूर जिल्ह्यातील गोरेवाडा येथे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे प्राणीसंग्रहालय स्थापन करण्यासाठी ५६४.०० हेक्टर वनक्षेत्र वळती करण्याचा प्रस्ताव राज्य शासनास उपरोक्त अ.क्र.१ येथील पत्रानुसार सादर केला होता;

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने या प्रस्तावाची काळजीपूर्वक छाननी केल्यानंतर उपरोक्त अ.क्र.२ येथील पत्रानुसार वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत कलम २ (ii) व २ (iii) अन्वये ५६४.०० हेक्टर वनक्षेत्र वळती करण्याची भारत सरकारला शिफारस केली आहे;

आणि ज्याअर्थी, भारत सरकारने या प्रस्तावावर नीट विचार करून, राज्य शासनाने वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत कलम २ (ii) व २ (iii) अन्वये सादर केलेल्या प्रस्तावास वरील अ.क्र.-३ अन्वये

तत्त्वतः मंजूरी दिलेली आहे. ही मंजूरी भारत सरकारच्या दिनांक ०८/०६/२०१७ रोजीच्या पत्रात नमूद केलेल्या अटींची पूर्तता प्रकल्प यंत्रणा करेल याच्या अधीन राहून प्रदान केली आहे;

आणि ज्याअर्थी, अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी त्यांच्या वरील अ.क्र.-४ येथील पत्रान्वये अटी पूर्तता अहवाल पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांना सादर केला होता;

आणि ज्याअर्थी, पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी नागपूर जिल्ह्यातील ५६४.०० हेक्टर वनजमिन उपरोक्त प्रकल्पासाठी काही अटींसह वरील अ.क्र.-५ येथील पत्रान्वये वळती करण्यास अंतिम मान्यता दिली आहे;

आणि ज्याअर्थी, अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी त्यांच्या वरील अ.क्र.-६ येथील पत्रान्वये प्रकल्प यंत्रणेने पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांच्या दिनांक ०८/०६/२०१७ व दिनांक २०/०६/२०१७ रोजीच्या अनुक्रमे तत्त्वतः व अंतिम मान्यता पत्रांतील अटींची पूर्तता केली असल्याचे कळविले आहे;

म्हणून आता महाराष्ट्र शासन याद्वारे असे निर्देश देत आहे की, प्रकल्प प्राधिकरण म्हणजेच विभागीय व्यवस्थापक, गोरेवाडा प्रकल्प, महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ लि., नागपूर यांना, वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत कलम २ (ii) व २ (iii) अन्वये गोरेवाडा येथे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे प्राणीसंग्रहालय स्थापन करण्यासाठी अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्या अ.क्र. १ येथील पत्रासह जोडलेल्या प्रकल्प प्रस्तावात अधिक तपशीलात नमूद केलेली ज्यामध्ये, भारतीय वन अधिनियम, १९२७ च्या कलम-४ खाली घोषित वनजमिन समाविष्ट आहे, अशी एकूण ५६४.०० हेक्टर वनजमिन या प्रस्तावासाठी वळती करण्यात यावी. हे वळतीकरण भारत सरकारच्या दिनांक ०८/०६/२०१७ व दिनांक २०/०६/२०१७ रोजीच्या पत्रांतील अटी व शर्तीच्या पूर्ततेच्या अधीन राहून तसेच खालील अटींच्या पूर्ततेनंतर पूर्ण करण्यात यावे.

१. वर नमूद केलेल्या भारत सरकारच्या तत्त्वतः मान्यता व अंतिम मान्यतेच्या पत्रातील विहित केलेल्या सर्व अटींचे प्रकल्प यंत्रणा अनुपालन करेल. प्रकल्प यंत्रणा सर्व अटींचे तंतोतंत अनुपालन करेल याची मुख्य वनसंरक्षक (प्रा.), नागपूर हे खात्री करतील. मुख्य वनसंरक्षक (प्रा.), नागपूर याबाबतचा अहवाल वेळोवेळी अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांना सादर करतील.
२. वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० व त्याअंतर्गत केलेले नियम आणि मार्गदर्शक सूचना व या आदेशातील अटींपैकी कोणत्याही अटींचे अनुपालन न करणे हे वन (संवर्धन), १९८० चा भंग ठरेल आणि त्याप्रमाणे याबाबत वैधानिक कारवाई करण्यात येईल.
३. उपरोक्त अटींपैकी कोणत्याही अटींचे अनुपालन न केल्यास (non-compliance) संबंधित उपवनसंरक्षक, वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत दिनांक २५/१०/१९९२ रोजी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनातील कलम १.९ नुसार अहवाल राज्य

शासनामार्फत Assistant Inspector General of Forests (FC) / सचिव, पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांना सादर करतील.

सदर शासन आदेश महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०६२११८०७४२३२१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वीरेन्द्र तिवारी)
मुख्य वनसंरक्षक (मंत्रालय)

प्रत- टप्पा-१ व टप्पा-२ च्या मंजूरी आदेशासह वरील आदेश आपल्या वेबसाईटवर अपलोड करण्याच्या विनंतीसह :

१. सचिव, पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
२. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (केंद्रीय), पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, क्षेत्रीय कार्यालय, पश्चिम-मध्य क्षेत्र, नागपूर.

प्रत :-

१. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
२. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
३. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ लि., नागपूर
५. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
६. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (कॅम्पा), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
७. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (संधारण), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
८. मुख्य वनसंरक्षक (वन संवर्धन), नागपूर
९. मुख्य वनसंरक्षक (प्रा.), नागपूर
१०. जिल्हाधिकारी, नागपूर
११. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर
१२. उपवनसंरक्षक, नागपूर

१३. विभागीय व्यवस्थापक, गोरेवाडा प्रकल्प, महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ लि., नागपूर
१४. निवडनस्ती (फ-१०).

२. जिल्हाधिकारी, नागपूर; मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर व उप वनसंरक्षक, नागपूर यांना निर्देशित करण्यात येते की, वरील आदेशाची प्रत स्थानिक संस्था, पंचायत, नगरपालिका, नगरपरिषद आणि संबंधित शासकीय कार्यालयांचे प्रमुख यांना पाठविण्यात यावी. तसेच त्यांनी वरील आदेश त्यांच्या कार्यालयातील सूचना फलकावर तसेच वरील कार्यालय प्रमुखांच्या सूचना फलकावर सर्वसामान्य जनतेच्या माहितीसाठी प्रदर्शिले जातील याची खात्री करावी.

३. विभागीय व्यवस्थापक, गोरेवाडा प्रकल्प, महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ लि., नागपूर यांना निर्देशित करण्यात येते की, वन मंजुर्यांचे सर्व आदेश एक स्थानिक भाषेतील व एक इंग्रजी भाषेतील प्रसिध्द अशा दोन दैनिक वृत्तपत्रात प्रसारित करावेत.

४. स्थानिक स्वराज्य संस्था, पंचायत, नगरपालिका, नगरपरिषद आणि संबंधित शासकीय कार्यालयांचे प्रमुख यांना निर्देशित करण्यात येते की, आदेशांची प्रत मिळाल्यापासून ३० दिवसापर्यंत सदर आदेश सूचना फलकावर प्रदर्शित करावेत.

Forest Land- Nagpur

Diversion of 564.00 Ha. of Forest Land under Section- 2 (ii) and 2 (iii) of Forest Conservation Act, 1980 for development of proposed International Standard Zoo at Gorewada, Dist.Nagpur.

**Government of Maharashtra
Revenue and Forest Department
Government Order No. FLD-3415/ C.R.-255/ Part-1/ F-10
Mantralaya, Mumbai-400 032.
Date: 21/06/2017**

Read:-

- 1) Letter from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, No.Desk-17/NC/I/I.D.-/779/16-17, dated 22/07/2016.
- 2) Letter from Government of Maharashtra of even no. dated 29/07/2016.
- 3) Letter from Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi No.F.No.8-25/2016-FC, dated 08/06/2017.
- 4) Letter from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, No.Desk-17/NC/RS-I/I.D.-12457 (47)/681/17-18, dated 14/06/2017.
- 5) Letter from Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi No.F.No. 8-25/2016-FC, dated 20/06/2017.
- 6) Letter from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, No.Desk-17/NC/I/ID-2169/725, dated 21/06/2017

Order:-

Whereas, the Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer Maharashtra State, Nagpur, vide his letter referred at sr. no. 1 above has submitted a proposal which has been received from Divisional Manager, Gorewada Project, Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd. (FDCM), Nagpur for Diversion of 564.00 Ha. forest land for development of proposed International Standard Zoo at Gorewada, Dist.Nagpur under Section- 2 (ii) and 2 (iii) of Forest Conservation Act, 1980 to the State Government;

AND whereas, Government of Maharashtra after careful scrutiny and consideration, vide its letter referred at sr. no. 2 above has recommended it to the Government of India to divert the 564.00 Ha. of forest land for the above project under section 2 of Forest (Conservation) Act, 1980;

AND whereas, Government of India after due consideration, vide its letter referred at sr. no. 3 above granted in-principle approval to above proposal submitted by Government of Maharashtra for diversion of forest land under Section- 2 (ii) and 2 (iii) of Forest (Conservation) Act, 1980. The said approval is subject to fulfillment of certain conditions by the User Agency mentioned in its letter dated 08/06/2017;

AND whereas, Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer Maharashtra State, Nagpur, vide its letter referred at sr. no. 4 above has submitted compliance of those conditions to the Government of India, Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi;

AND whereas, Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi has accorded final approval for the purpose of above proposal for diversion of 564.00 Ha. forest land for development of proposed International Standard Zoo at Gorewada, Dist.Nagpur with certain conditions, vide its letter referred at sr. no. 5 above;

AND whereas, the Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, vide letter referred at serial number 6 above has informed that, User agency has complied with the conditions stipulated in Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi's in-principal & final approval letter dated 08/06/2017 & dated 20/06/2017 respectively;

NOW, therefore, Government of Maharashtra hereby directs that the forest land area of 564.00 Ha. which is notified under Section-4 of Indian Forest Act, 1927 more specifically described in the proposal submitted, vide letter mentioned at sr. no.-1 herein above from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, be diverted to the User Agency, i. e. Divisional Manager, Gorewada Project, Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd. (FDCM), Nagpur for development of proposed International Standard Zoo at Gorewada, Dist.Nagpur. The diversion shall be effected subject to the terms and conditions mentioned in the letter dated 08/06/2017 & dated 20/06/2017 of Government of India. This approval for diversion of forest land is also subject to compliance of following conditions by the User Agency-

1. The User Agency shall comply with all the conditions stipulated in the in-principle and final approval letters of Government of India, referred above. The Chief Conservator of Forest (Territorial), Nagpur shall ensure the strict compliance of the conditions by the User Agency. CCF (T) will furnish the report in this regard to Additional Principal Chief Conservator of Forests and Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur from time to time.
2. Non compliance of any of the conditions mentioned in this order and Rules and Guidelines made / issued under Forest (Conservation) Act, 1980, shall amount to violation of Forest (Conservation) Act, 1980 and action would be taken accordingly.
3. In case of non-compliance of any of the above conditions, the concerned Deputy Conservator of Forest shall report through the State Govt. to Assistant Inspector General of Forests (FC)/ Secretary, Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi as per procedure laid down in the

clause 1.9 of guidelines on 25/10/1992 under the Forest (Conservation) Act, 1980.

This Government Order of Maharashtra Government is available on its website www.maharashtra.gov.in. Reference no. for this is 201706211807423219. This order has been signed digitally.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra.

(Virendra Tiwari)

Chief Conservator of Forests (Mantralaya)

Copy forwarded with request to upload this order on their website along with the Stage-I and Stage-II clearances to:

1. Secretary, Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi.
2. Additional Principal Chief Conservator of Forests (Central), Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, Regional Office, Western Central Zone, Nagpur.

Copy to:-

1. Principal Chief Conservator of Forests (HoFF), Maharashtra State, Nagpur
2. Principal Chief Conservator of Forests (Wildlife), Maharashtra State, Nagpur
3. Secretary, Tribal Development Department, Mantralaya, Mumbai
4. Managing Director, Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd. (FDCM), Nagpur
5. Additional Principal Chief Conservator of Forests and Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur
6. Additional Principal Chief Conservator of Forests (CAMPA), Maharashtra State, Nagpur
7. Additional Principal Chief Conservator of Forests (Conservation), Maharashtra State, Nagpur
8. Chief Conservator of Forests (Forest Conservation), Nagpur
9. Chief Conservator of Forests (Territorial), Nagpur
10. Collector, Nagpur
11. Chief Executive Officer, Zilla Parishad, Nagpur
12. Deputy Conservator of Forests, Nagpur
13. Divisional Manager, Gorewada Project, Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd. (FDCM), Nagpur
14. Select File, Desk F-10.

2. Collector, Nagpur; Chief Executive Officer, Zilla Parishad, Nagpur and Deputy Conservator of Forests, Nagpur are hereby directed to forward the copy of this

order to concerned Heads of Local Bodies, Panchayats, Municipal Bodies in addition to the relevant offices of the Government and they shall also ensure the display of this order on their notice board as well as on the notice board of local self government bodies for the information of general public.

3. Divisional Manager, Gorewada Project, Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd. (FDCM), Nagpur is hereby directed that he should publish the entire order of forest clearances granted in verbatim along with the conditions and safe guards imposed by the Central Government in Stage-I & Stage-II forest clearance in two widely circulated daily news papers, one in vernacular language and other in English language.

4. Heads of Local Bodies, Panchayats and Municipal Bodies in addition to the relevant offices of the Government are hereby directed to display the same on their notice board for 30 days from the date of receipt for the information of general public.